

GRUNDSKOLE 6. maj 2024

Flere får under 02 i dansk og matematik i alle landsdele

ANALYSE

Udarbejdet af
Troels Lund Jensen
Chefanalytiker

Anton Lykketoft
Stud.polit.

Andelen af folkeskoleelever i 9. klasse, der ikke består både dansk og matematik er steget i 2023 sammenlignet med årene før coronakrisen. Der er store geografiske forskelle. Især i sønderjyske og vest- og sydsjællandske kommuner er der flere elever end tidligere, der går ud af folkeskolen uden at bestå både dansk og matematik.

Kontakt

Chefanalytiker

Troels Lund Jensen

📞 28 60 86 42

✉️ tlj@ae.dk

Kommunikationschef

Jesper Kirkbak

📞 50 73 71 34

✉️ jk@ae.dk

Hovedkonklusioner

- På landsplan er andelen af folkeskoleelever, der ikke får 02 i både dansk og matematik steget fra 8,6 pct. i 2016-2019 til 11,5 i 2023.
- Fordelt på landsdele er der flest, der ikke får 02 i både dansk og matematik i Vest-og Sydsjælland, Bornholm og Sønderjylland. Det er også i de landsdele, andelen er steget mest. Færrest fik under 02 i dansk og matematik i Østsjælland og Nordsjælland.
- Fordelt på kommuner er der store forskelle. I kommunerne nord for København – Gentofte, Rudersdal, Lyngby-Taarbæk, Allerød og Hørsholm – var det kun 2-5 pct. af eleverne, der ikke fik 02 i både dansk og matematik. I Lolland Kommune bestod 34 pct. ikke både dansk og matematik.
- Med folkeskoleaftalen investeres 500 mio. kr. i intensiv undervisning til elever med udfordringer i dansk og matematik. Men den lige fordeling af midlerne, rammer skævt. Aftalen tager ikke højde for de store geografiske forskelle.
- I kommuner som Gentofte og Rudersdal, hvor kun 2-5 pct. af folkeskoleeleverne får under 02 i dansk og/eller matematik, kan midlerne ikke gøre lige så meget gavn som i Lolland Kommune, hvor 34 pct. af eleverne får under 02 i dansk og/eller matematik.

Analysen er opdateret den 8. maj. Der har været forvirring om, hvorvidt der er tale om elever, der ikke har bestået mindst ét af fagene dansk og matematik, eller om der er tale om, at eleverne ikke har bestået begge fag. Analysen beskriver elever, der ikke har bestået mindst ét af fagene. Man skal altså have bestået både dansk og matematik for at have bestået. Det er nu præciseret i analysen.

Landsplan: Stigning i andel elever, der ikke består

Andelen af folkeskoleelever, der ikke bestod 9.-klasses-afgangsprøven i dansk og matematik, steg i 2023 sammenlignet med årene 2016-2019. I gennemsnit er andelen, der ikke har fået 02 i dansk og matematik steget fra ca. 8,6 pct. i årene før coronakrisen, til 11,5 pct. i 2023. Det er en markant stigning, og den højeste andel i mere end 10 år. De generelle tal blev beskrevet i en AE-analyse i februar 2024.¹ I denne analyse dykker vi ned i de geografiske forskelle.

Store forskelle i elevers faglighed på tværs af kommuner

På tværs af landsdele er der flere folkeskoleelever, der ikke fik 02 i både dansk og matematik i 2023 sammenlignet med årene 2016-2019.

Tabel 1 viser andelen i 2023 fordelt på landsdele. I Vest- og Sydsjælland er der sammen med Bornholm flest, der ikke har bestået både dansk og matematik. I Vest- og Sydsjælland har 18,9 procent ikke bestået både dansk og matematik i 2023. Det er en stigning på 5,9 procentpoint ift. årene 2016-2019.

I Sydjylland er der også en relativt høj stigning på 5,1 procentpoint, fra 8,5 procent i 2016-2019 til 13,7 procent i 2023. I de øvrige landsdele er stigningen mindre, på 1,2-3,5 procentpoint.

Østsjælland har den laveste andel af folkeskoleelever, der har fået under 02 i dansk og/eller matematik. Her var andelen på 8,9 pct.

TABEL 1

Flere får under 02 i dansk og matematik på tværs af landsdele

Tabellen viser andelen af folkeskoleelever i 9. klasse, der ikke bestod både dansk og matematik i hhv. årene 2016-2019 og i 2023 fordelt efter landsdel.

	Ikke bestået 2016-2019	Ikke bestået 2023 ▼	Forskel (procentpoint)	Antal elever (2023)
Bornholm	11,5%	25,5%	13,9%	220
Vest- og Sydsjælland	13,0%	18,9%	5,9%	4.360
Sydjylland	8,5%	13,7%	5,1%	5.540
Fyn	8,0%	11,2%	3,2%	3.850
Vestjylland	7,2%	10,8%	3,5%	3.370
Byen København	9,1%	10,4%	1,3%	4.490
Københavns omegn	7,7%	9,9%	2,2%	4.730
Nordjylland	8,4%	9,6%	1,2%	4.450
Østjylland	7,2%	9,5%	2,3%	7.060
Nordsjælland	6,6%	9,3%	2,7%	4.230
Østsjælland	6,1%	8,9%	2,7%	2.290
I alt	8,6%	11,5%	2,9%	44.640

Anm.: Afgrænset til elever, der gik i 9. klasse på en folkeskole. Efterskoler, privatskoler og specialskoler er udeladt. Elever i specialklasser på folkeskoler er ligeledes udeladt. Elever, der ikke har været oppe i alle prøver, inklusiv elever i modtagerklasser, har ikke bestået dansk og matematik.

Tablet: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (AE) • Kilde: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

Sådan fordeler kommunerne sig i landsdelene

Byen København: København, Frederiksberg, Dragør, Tårnby

Københavns Omegn: Albertslund, Ballerup, Brøndby, Gentofte, Gladsaxe, Glostrup, Herlev, Hvidovre, Høje-Taastrup, Ishøj, Lyngby-Taarbæk, Rødovre, Vallensbæk

Nordsjælland: Allerød, Egedal, Fredensborg, Frederikssund, Furesø, Gribskov, Halsnæs, Helsingør, Hillerød, Hørsholm, Rudersdal

Østsjælland: Greve, Køge, Lejre, Roskilde, Solrød

Vest- og Sydsjælland: Faxe, Guldborgsund, Holbæk, Kalundborg, Lolland, Næstved, Odsherred, Ringsted, Slagelse, Sorø, Stevns, Vordingborg

Fyn: Assens, Faaborg-Midtfyn, Kerteminde, Langeland, Middelfart, Nordfyns, Nyborg, Odense, Svendborg, Ærø

Syddjælland: Billund, Esbjerg, Fanø, Fredericia, Haderslev, Kolding, Sønderborg, Tønder, Varde, Vejen, Vejle, Aabenraa

Østjylland: Favrskov, Hedensted, Horsens, Norddjurs, Odder, Randers, Samsø, Silkeborg, Skanderborg, Syddjurs, Aarhus

Vestjylland: Herning, Holstebro, Ikast-Brande, Lemvig, Ringkøbing-Skjern, Skive, Struer, Viborg

Nordjylland: Brønderslev, Frederikshavn, Hjørring, Jammerbugt, Læsø, Mariagerfjord, Morsø, Rebild, Thisted, Vesthimmerlands, Aalborg

Bornholm: Bornholm

Store kommunale forskelle på beståede afgangsprøver

I Figur 1 er andelen af folkeskoleelever, der ikke bestod både dansk og matematik i 9.-klassens afgangsprøve i 2023, fordelt efter bopælskommune. Der er store forskelle på tværs af landet.

I kommunerne nord for København – Gentofte, Rudersdal, Lyngby-Taarbæk, Allerød og Hørsholm - var det kun 2-5 pct. af afgangseleverne fra folkeskolen, der ikke bestod både dansk og matematik.

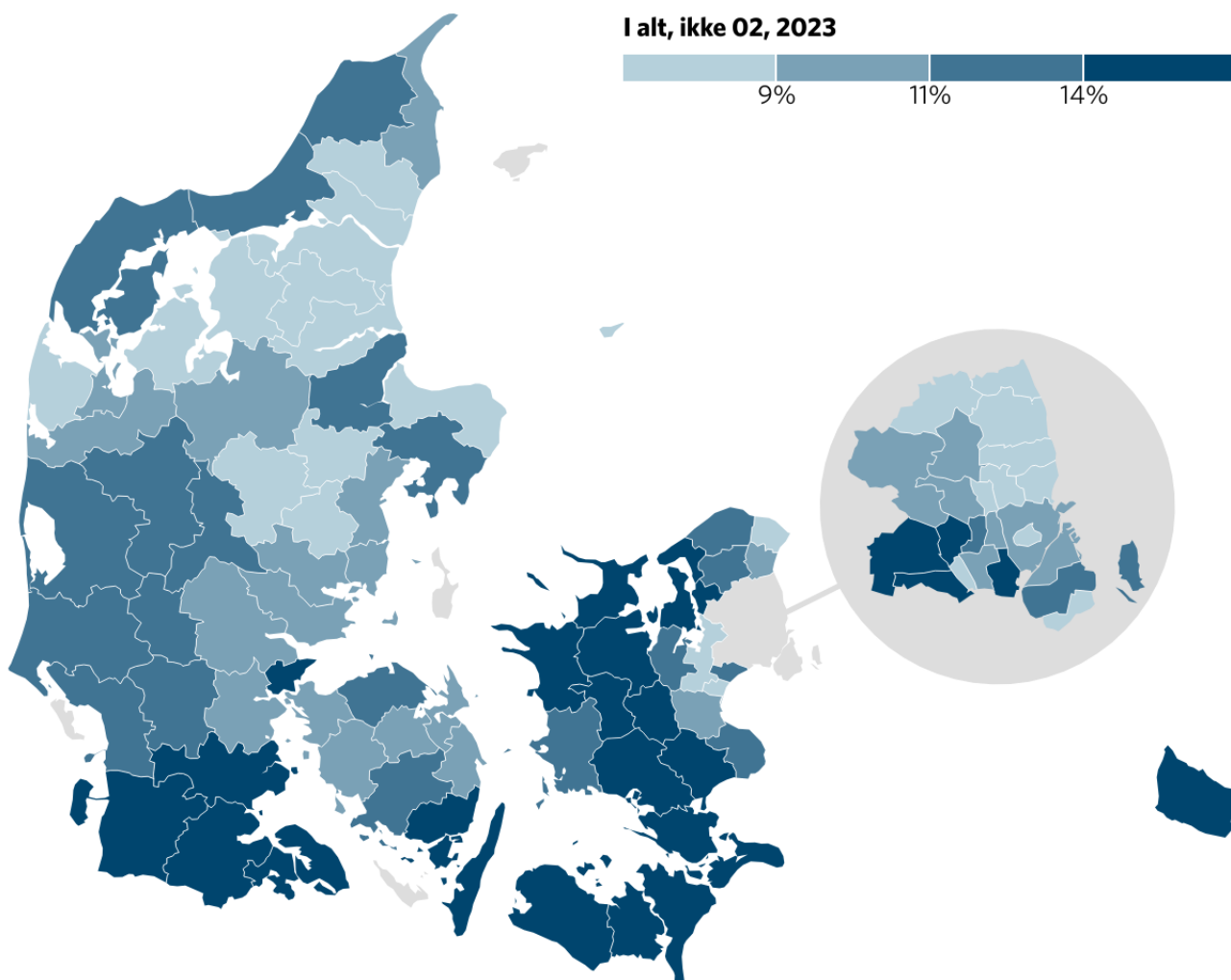
Blandt folkeskoleeleverne i Lolland Kommune bestod 34 pct. ikke både dansk og matematik. Det er den højeste andel af alle kommuner. I kommunerne Ringsted, Bornholm, Odsherred og Vordingborg var det omtrent 25 pct. af folkeskoleeleverne, der ikke bestod både dansk og matematik.

Andelen er ligeledes høj i de sydjyske kommuner Fredericia, Tønder, Aabenraa, Sønderborg og Haderslev, hvor 15-19 pct. ikke har bestået både dansk og matematik i 2023.

FIGUR 1

Flest består ikke dansk og matematik i sønderjyske og vest-og sydsjællandske kommuner

Figuren viser, hvor stor en andel af folkeskoleeleverne i 9. klasse i 2023, der ikke har bestået både dansk og matematik ved folkeskolens afgangsprøve.

Anm.: Afgrænset til elever, der gik i 9. klasse på en folkeskole. Efterskoler, privatskoler og specialskoler er udeladt. Elever i specialklasser på folkeskoler er ligeledes udeladt. Elever, der ikke har været oppe i alle prøver, inklusiv elever i modtagerklasser, tæller med som "ikke bestået".

Kort: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd • Kilde: AE pba. Danmarks Statistiks registre.

På landsplan er andelen af folkeskoleelever, der ikke bestod både dansk og matematik, steget med 2,9 procentpoint fra årene 2016-2019 til 2023. Også her er der store forskelle på tværs af kommunerne. I 9 kommuner er andelen af elever, der ikke bestod både dansk og matematik, faldet. Det er i de ret forskellige

kommuner Herlev, Brøndby, Dragør, Helsingør, Langeland, Nyborg, Norddjurs, Vesthimmerland og Struer.

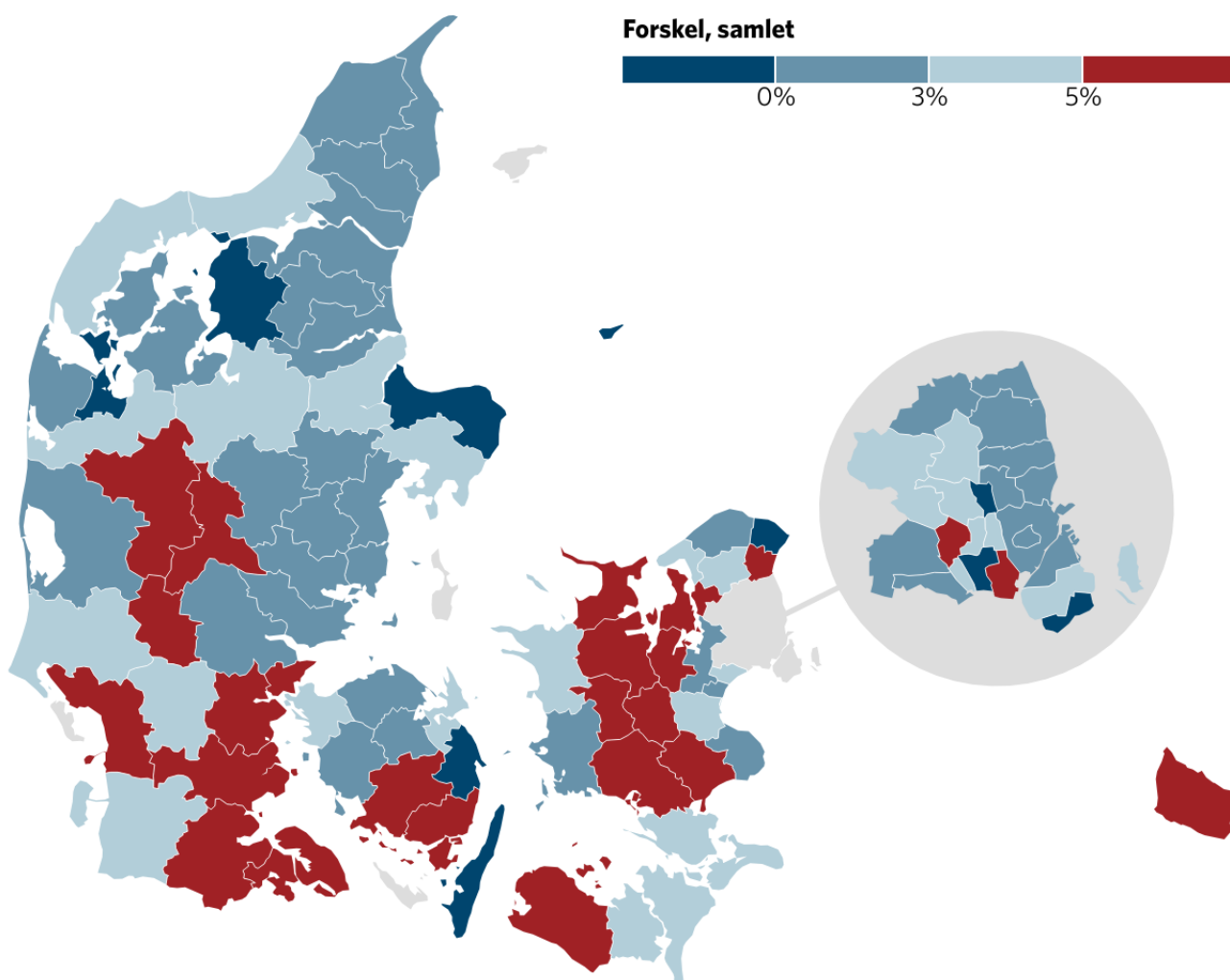
I de øvrige kommuner er andelen af folkeskoleelever, der ikke har bestået både dansk og matematik steget. Stigningen er under landsgennemsnittet på 3 procentpoint i og omkring de større byer, samt i store dele af hovedstadsområdet.

Andelen af elever, der ikke fik mindst 02 i både dansk og matematik, er steget mest i en række kommuner uden for de større byer, og særligt i syd-og vestsjællandske og sydjyske kommuner. Andelen er steget med 11-15 procentpoint i kommunerne Lolland, Ringsted, Bornholm og Odsherred. Det fremgår af Figur 2, der viser udviklingen i andelen af folkeskoleelever, der ikke bestod både dansk og matematik fra årene 2016-2019 til 2023.

FIGUR 2

Flere består ikke dansk og matematik i de fleste kommuner

Figuren viser udviklingen i andelen af folkeskoleelever i 9. klasse, der ikke får mindst 02 i både dansk og matematik, fra årene 2016-2019 til 2023.

Anm.: Afgrænset til elever, der gik i 9. klasse på en folkeskole. Efterskoler, privatskoler og specialskoler er udeladt. Elever i specialklasser på folkeskoler er ligeledes udeladt. Elever, der ikke har været oppe i alle prøver, inklusiv elever i modtagerklasser, tæller med som "ikke bestået".

Kort: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd • Kilde: AE pba. Danmarks Statistiks registre.

De fagligt svageste har fået det svært i forskellig grad

De elever, der var mest udfordrede i forvejen, har fået sværere ved at bestå dansk og matematik. I dette afsnit dykker vi ned i udviklingen blandt elever, der lå i den laveste tredjedel i de nationale tests i læsning i 4. klasse.

På landsplan har 19,0 procent af folkeskoleeleverne med relativt svage faglige forudsætninger ikke bestået både dansk og matematik i 9. klasse.² Det er en stigning på 4,8 procentpoint i forhold til årene 2016 til 2019. Det viste vi i den omtalte analyse fra februar 2024.

Vest- og Sydsjælland er den landsdel, hvor flest fagligt svage elever har fået under 02 i enten dansk eller matematik. Her har 29,2 pct. af de fagligt svage elever ikke bestået både dansk og matematik. Det er en stigning på godt 9,8 procentpoint set i forhold til årene 2016-2019. Det er sammen med Bornholm den landsdel, hvor stigningen er størst.

I Østsjælland er der omvendt kun 13,0 pct. af de relativt fagligt svage, der fik under 02 i enten dansk eller matematik. Det er den laveste andel på tværs af landsdelene. Andelen der ikke har fået 02 i både dansk og matematik er steget med 1,9 procentpoint i Østsjælland. Det er dermed også den landsdel, hvor stigningen er mindst fra 2016-2019 til 2023. Det fremgår af Tabel 2.

Flere fagligt udfordrede elever får under O2 i dansk og matematik på tværs af landsdele

Tabellen viser andelen af folkeskoleelever i 9. klasse, der havde relativt lave faglige forudsætninger, der ikke bestod både dansk og matematik i hhv. årene 2016-2019 og i 2023 fordelt efter landsdel.

	Ikke bestået 2016-2019	Ikke bestået 2023 ▼	Forskel (procentpoint)	Antal elever (2023)
Vest- og Sydsjælland	19,8%	29,2%	9,4%	4.360
Bornholm	15,1%	26,7%	11,5%	220
Sydjylland	14,6%	22,3%	7,7%	5.540
Byen København	17,1%	19,7%	2,5%	4.490
Fyn	12,9%	18,1%	5,2%	3.850
Vestjylland	11,8%	18,0%	6,2%	3.370
Københavns omegn	13,8%	17,1%	3,3%	4.730
Nordsjælland	11,6%	16,1%	4,5%	4.230
Nordjylland	13,0%	15,7%	2,7%	4.450
Østjylland	12,7%	15,2%	2,5%	7.060
Østsjælland	11,0%	13,0%	2,0%	2.290
I alt	14,2%	19,0%	4,8%	44.640

Anm.: Afgrænset til elever, der gik i 9. klasse på en folkeskole. Efterskoler, privatskoler og specialskoler er udeladt. Elever i specialklasser på folkeskoler er ligeledes udeladt. Elever, der ikke har været oppe i alle prøver, inklusiv elever i modtagerklasser, har ikke bestået dansk og matematik. Populationen er afgrænset til elever, der scorede i den laveste tredjedel i de nationale tests i læsning i 4. klasse.

Tabel: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (AE) • Kilde: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

Store kommunale forskelle blandt fagligt svage elever

Forskellene er endnu større mellem kommunerne end landsdelene.

Der er seks kommuner, bl.a. Gentofte og Hørsholm, hvor det på grund af diskretionshensyn ikke er muligt at vise andelen af elever med lave faglige forudsætninger, der ikke bestod både dansk og matematik. Det skyldes, at der er for få elever med lave faglige forudsætninger, der ikke har bestået både dansk og matematik.

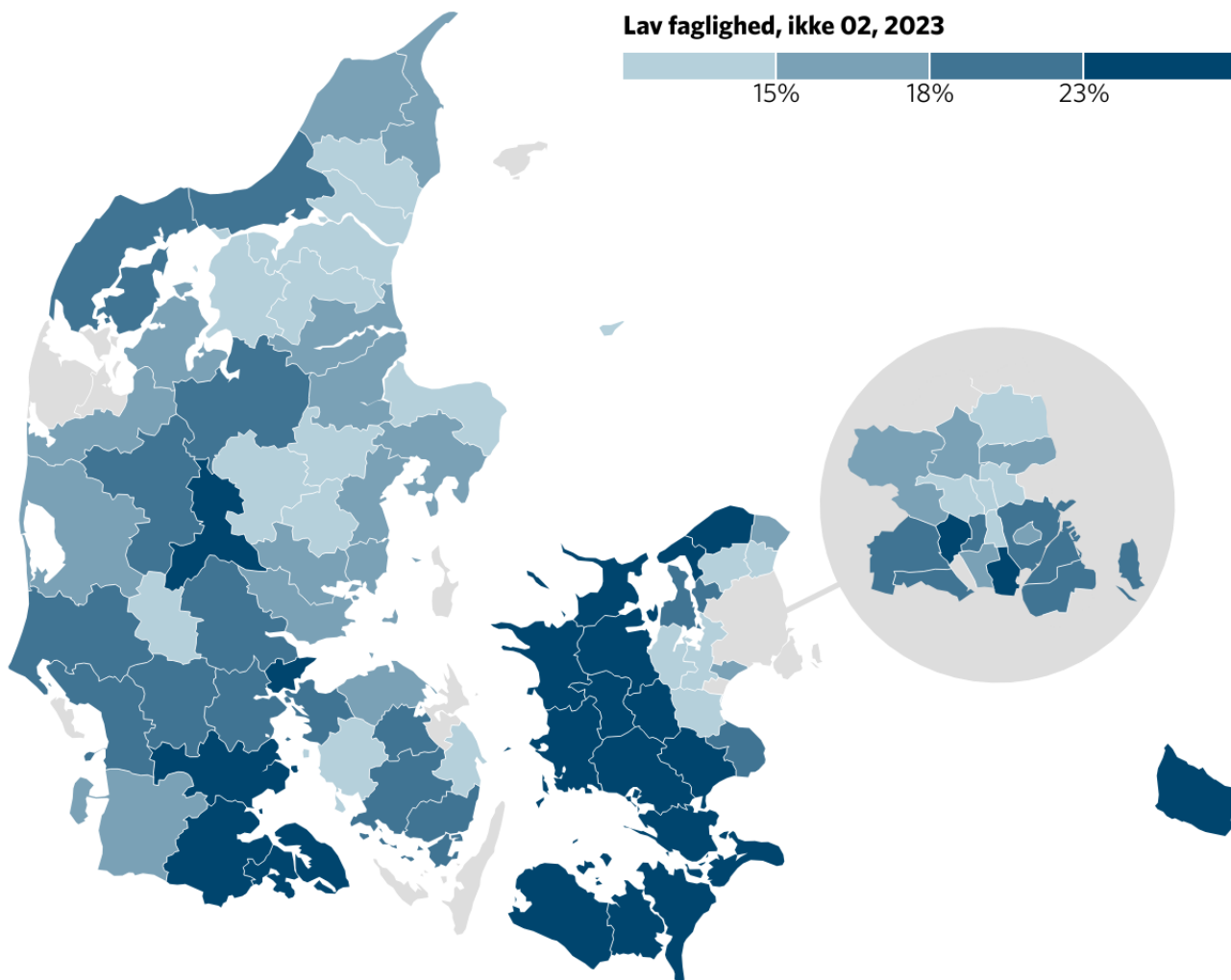
I Rudersdal kommune fik 9,5 pct. af de fagligt svage elever ikke 02 i både dansk og matematik. I Lolland Kommune var det 44,1 pct. af de fagligt svage elever. Det fremgår af Figur 3.

Der er også store forskelle mellem kommunerne på, hvor stor en andel af eleverne der har relativt svage faglige forudsætninger. I Rudersdal Kommune er ca. 20 pct. af eleverne i den fagligt svageste tredjedel målt på nationale tests i 4. klasse, mens det i Lolland Kommune er ca. 60 pct. af eleverne, der havde relativt svage nationale tests i 4. klasse.

FIGUR 3

Flest fagligt svage elever består ikke dansk og matematik i Syd- og Vestsjælland og Sønderjylland

Figuren viser, hvor stor en andel af de fagligt mest udfordrede folkeskoleelever, der ikke bestod dansk og matematik i 9. klasse i 2023.

Anm.: Fagligt svage elever er identificeret som den tredjedel af elever, der klarede sig dårligt ved 4. klasses nationale tests i læsning (seneste test før Corona). Afgrænset til elever, der gik i 9. klasse på en folkeskole. Efterskoler, privatskoler og specialskoler er udeladt. Elever i specialklasser på folkeskoler er ligeledes udeladt. Elever, der ikke har været oppe i alle prøver, inklusiv elever i modtagerklasser, tæller med som "ikke bestået". Kommuner, hvor færre end 5 elever med lave faglige forudsætninger ikke har bestået, er ikke vist. Alle antal er afrundet til nærmeste 10'er.

Kort: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd • Kilde: AE pba. Danmarks Statistiks registre.

Figur 4 viser udviklingen fra 2016-2019 til 2023 i andelen af elever i den fagligt svageste tredjedel, der har fået under 02 i enten dansk eller matematik ved 9.-klasses-afgangsprøverne. På landsplan er andelen

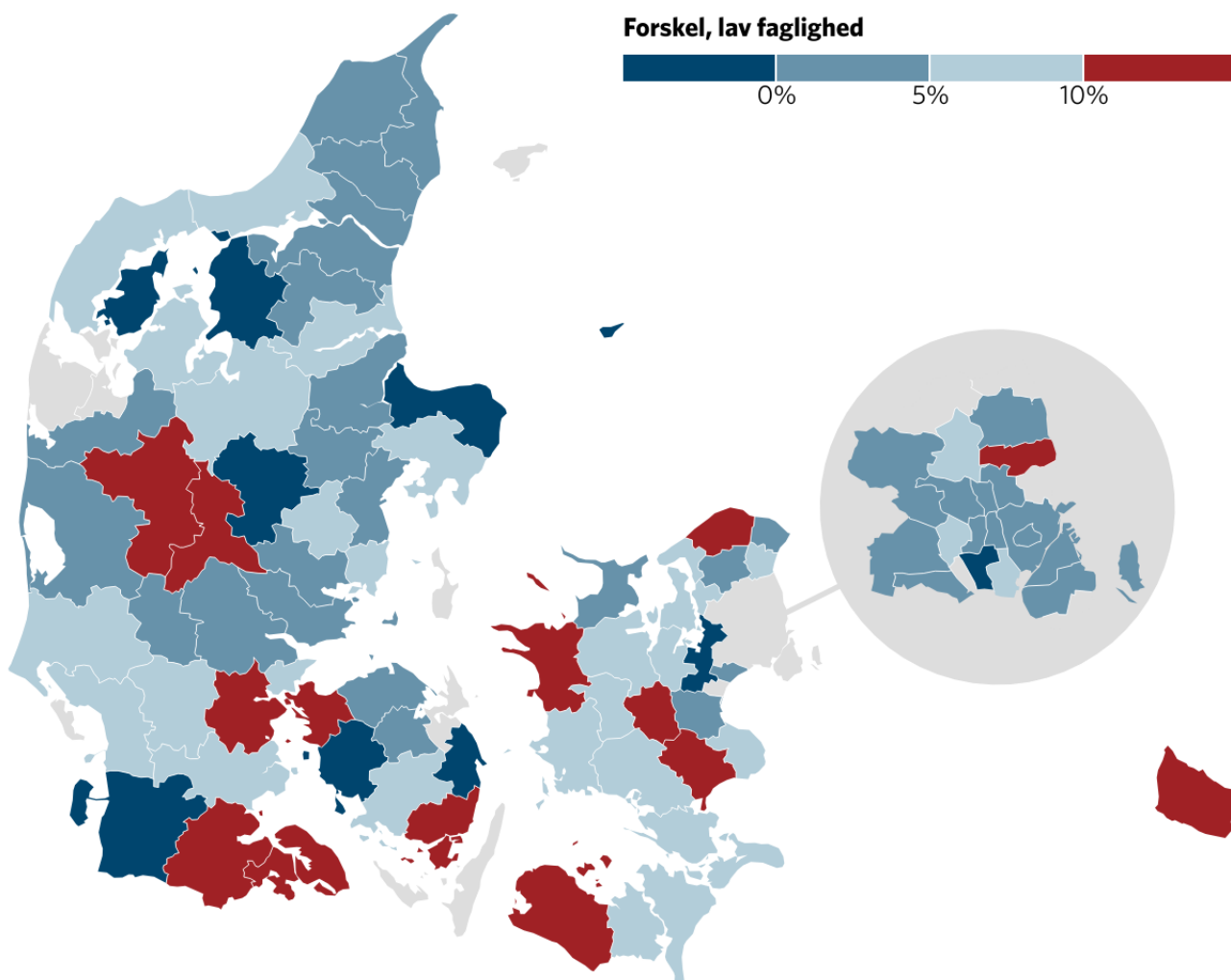
steget med 4,8 procentpoint i perioden.

Kun i 9 kommuner er der færre relativt svage elever, der fik under 02 i enten dansk eller matematik i 2023 sammenlignet med 2016-2019. I 76 kommuner er andelen steget. De største stigninger er i kommunerne Lolland og Ringsted med stigninger på ca. 20 procentpoint.

FIGUR 4

Flere fagligt svage elever består ikke dansk og matematik i langt de fleste kommuner

Figuren viser forskellen i andelen af relativt svage folkeskoleelever i 9. klasse, der ikke får mindst 02 i både dansk og matematik, i 2023 sammenlignet med relativt svage elever i årene 2016-2019.

Anm.: Fagligt svage elever er identificeret som den tredjedel af elever, der klarede sig dårligt ved 4. klasses nationale tests i læsning (seneste test før Corona). Afgrænset til elever, der gik i 9. klasse på en folkeskole. Efterskoler, privatskoler og specialskoler er udeladt. Elever i specialklasser på folkeskoler er ligeledes udeladt. Elever, der ikke har været oppe i alle prøver, inklusiv elever i modtagerklasser, tæller med som "ikke bestået". Kommuner, hvor færre end 5 elever med lave faglige forudsætninger ikke har bestået, er ikke vist. Alle antal er afrundet til nærmeste 10'er.

Kort: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd • Kilde: AE pba. Danmarks Statistiks registre.

Kommuner med mange fagligt udfordrede elever bør få flere midler

Færre elever i folkeskolen består både dansk og matematik end i årene op til coronakrisen. Den skæve udvikling er især gået ud over de fagligt svageste børn og på tværs af kommuner er der store forskelle.

Det viser, at den fysiske folkeskole, lærerkontakten og klassefællesskaber er helt nødvendige for at løfte de fagligt svageste elever. Alternativet er, at flere elever ikke får de nødvendige kompetencer med sig videre ind i ungdomslivet. Og det er svært at gennemføre en ungdomsuddannelse, hvis man ikke har de basale kompetencer på plads.

Folkeskoleaftalen udmønter 500 mio. kr. til intensiv undervisning til folkeskoleelever, der har størst udfordringer i dansk og matematik. Aftalen lægger op til at udmønte midlerne så de ti pct. svageste elever på hver folkeskole kan få glæde af dem. Det er en meget vigtig investering i de børn, der har det allerstørste behov for ekstra hjælp, så de kan blive bedre klædt på til at tage en ungdomsuddannelse. Det at kunne læse, skrive og regne er en af de vigtigste forudsætninger for at komme godt videre i ungdomslivet.³

Midlerne kunne med fordel målrettes de kommuner, hvor flest elever har udfordringer. I kommuner som Gentofte og Rudersdal, hvor kun mellem 2-5 pct. af folkeskoleeleverne får under 02 i enten dansk eller matematik, kan midlerne ikke gøre lige så meget gavn som i Lolland Kommune, hvor 34 pct. af eleverne får under 02 i enten dansk eller matematik.

Reformkommissionen har foreslået at afsætte 650 mio. kr. til investering i intensiv undervisning for udfordrede elever. Set i lyset af, at der på landsplan er 11,5 procent af folkeskoleeleverne, der ikke består både dansk og matematik, er det ærgerligt at aftalepartierne ikke øger den økonomiske ramme så alle elever i risiko for ikke at bestå dansk og matematik kan få hjælp.

Folkeskoleaftalen har det rigtige fokus, men aftalepartierne udnytter ikke muligheden for at hjælpe alle folkeskoleelever, der er i risiko for ikke at bestå dansk og matematik, når de afsætter færre midler end Reformkommissionen anbefaler, og de ikke målretter indsatsen til de elever, der er i størst risiko for ikke at bestå dansk og matematik.

Sådan har vi gjort

Population består af personer, der har gået i 9. klasse i folkeskolen i perioden fra 2016-2023. Elever, der gik i specialklasse i 9. klasse, og elever fra private grundskoler, efterskoler og specialskoler indgår ikke i analysen.

Karakterer fra afgangsprøverne i 9. klasse kobles på populationen. Analysen undersøger, hvorvidt eleven har bestået de lovbundne prøver i dansk og matematik - altså hvorvidt eleven har fået mindst 02 i karaktergennemsnit i begge fag. I matematik indgår de skriftlige prøver med og uden hjælpemidler. I dansk vægter den mundtlige prøve og de skriftlige prøver lige meget. De skriftlige prøver består af tre delprøver (læsning, retskrivning og skriftlig fremstilling). Læsning og retskrivning vægter hver en kvart, og skriftlig fremstilling vægter en halv i beregningen af en samlet karakter for de skriftlige prøver i dansk.

Elever, der ikke har fået mindst 02 i både dansk og matematik, har enten dumpet fagene, eller mangler en eller flere afgangsprøver. Elever, der har været indskrevet i en 9. klasse på en folkeskole i normalklasse, medtælles uanset om eleven har været oppe i afgangsprøverne. Elever, der ikke har været til nogen afgangsprøve, er således medregnet som værende ikke bestået. Analysen indeholder også flygtningebørn, f.eks. ukrainske børn, hvis de går på en folkeskole.

Analysen fordeler det faglige niveau gennem folkeskolens nationale test. For årgangen, der gik ud af 9. klasse i 2023, er den senest tilgængelige nationale test før coronanedlukningerne læsetesten fra 4. klasse. Derfor kobles den nationale test i læsning fra 4. klasse på populationen. Testresultaterne rangeres inden for hver årgang i tre grupper for at illustrere den faglige fordeling.

-
- 1 <https://www.ae.dk/analyse/2024-02-coronanedlukninger-har-ramt-fagligt-svage-elever-haardest>
 - 2 Svage faglige forudsætninger definerer vi her som elever, der lå i den laveste tredjedel i de nationale tests i læsning i 4. klasse på landsplan.
 - 3 <https://www.ae.dk/analyse/2021-10-psykisk-sygdom-og-daarlige-karakterer-spaender-ben-for-unges-uddannelse>